

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de AAMBINDER

**'Bij de
gratie Gods'** [p.4]

Gereformeerde Gemeente Eindhoven

21/01/2016
jaargang 94

nr **17**

Na enkele jaren in een klein gezelschap preken te hebben gelezen, ontstaat er in 1939 in Eindhoven een afdeling van de Gereformeerde Gemeente te Aalburg. Op 10 april 1959 wordt deze afdeling zelfstandig. Aanvankelijk worden de kerkdiensten in het verenigingsgebouw 'Rehobôth' aan de Hendrik Casimirstraat gehouden. Als de huur hiervan wordt

opgezegd, verhuist men in 1958 naar gebouw 'De Toorts' aan de Anthony van Leeuwenhoeklaan. Een jaar later betreft men een klein kerkje in de Sint Trudostraat en in 1971 wordt het kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk aan de Plaggenstraat overgenomen. Daar komt men nog steeds bijeen. De gemeente is vacant. Het aantal leden en doopleden bedraagt 47.

Maria aan Jezus' voeten

Tijdens Zijn omwandeling op aarde was de Heere Jezus graag in Bethanië. Een dorpje op ongeveer drie kilometer afstand van Jeruzalem. Uit de Bijbelse gegevens blijkt dat de Heere Jezus zowel met Lázarus als met Martha en Maria goed bevriend was. Dit blijkt met name uit de geschiedenis van de opwekking van Lazarus uit het graf (Johannes 11). Hieruit zien we hoe de Heere Jezus ook waarachtig mens was. Wat is het groot als ook Gods knechten van tijd tot tijd een 'Bethanië' hebben, waar ze even zichzelf kunnen zijn. Waar ze zich thuis voelen.

'En deze had een zuster, genaamd Maria, welke ook zittende aan de voeten van Jezus, Zijn woord hoorde.

Lukas 10:39

De geschiedenis van de dienende Martha en een zittende Maria is overbekend. Ten onrechte wordt Martha nogal eens weggezet. Haar naam betekent 'Bitter wordende' of 'tergende'. Ook wel 'Meesteres'. Oppervlakkig de geschiedenis uit ons teksthoofdstuk lezende, lijkt ze haar naam eer aan te doen: 'Heere trekt Gij U dat niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? Zeg haar dan, dat zij mij help'. Toch doen we haar dan geen recht. We lezen ook: 'Jezus nu had Martha en haar zuster en Lázarus lief' (Johannes 11:5). Johannes noemt zelfs de naam van Martha als eerste. We moeten niet denken dat Maria de huishouding verwaarloosde. Het woordje 'ook' in ons tekstvers leert ons dat Maria geholpen heeft in de huishouding. Ook zij heeft de Heere Jezus hartelijk in haar woning ontvangen. Maria verlangde niet minder dan Martha om wel te doen. Maar zodra de huishouding het even toeliet, zette ze zich het liefste aan Jezus' voeten. Hongerig en dorstig als ze door genade was geworden naar de woorden des eeuwigen levens. Niet elke dag kreeg ze deze gelegenheid.

Het gaat hier niet om Jezus' oog of hart, maar om Jezus' voeten. Onze voeten zijn voorwaar niet de meest edele delen van ons lichaam. Toch gaat de zondares uit Lukas 7 achter aan Jezus' voeten staan. Begint ze wenende Jezus' voeten nat te maken met haar tranen en af te drogen met het haar van haar hoofd. Zelfs

kust ze Zijn voeten en zalft ze met zalf. Als de Heere Jezus zes dagen voor het Pascha opnieuw in het bij hem zo bekende huis in Bethanië komt, is het ook Maria die Jezus' voeten zalft met zeer kostbare zalf.

Aan Jezus' voeten! Dat is het wat Maria wil. Jezus' voeten die de golven in de storm op zee hebben bewandeld. De berg der verheerlijking beklommen, maar ook de kruisheuvel Golgotha. Zalig te ervaren in de strijd van het leven der genade, dat niet mijn vijanden het voor het zeggen hebben, maar deze gezegende Vorst Immanuël, Die de voeten van Zijn overwinning zet op al Zijn en mijn vijanden. Waar Hij Zijn voetstap zet, daar druipt het al van vet en zal het alles ten zegen gedijen. Van nature begeren we de plaats aan Jezus' voeten niet. Dan buigen we gewillig aan de voeten van de afgoden. Dan hebben we geen weet van de zoetheid en vrede in de ziel, die juist aan Jezus' gezegende Middelaarsvoeten wordt ervaren.

Op vele manieren heeft de Heere Jezus er recht op, dat Zijn kinderen juist aan Zijn voeten plaatsnemen. Het is de beste plaats van dankbaarheid voor de bewezen weldaden.

Er is geen betere plaats dan aan Jezus' voeten om geholpen te worden. De Griekse vrouw uit Fenicië valt aan Jezus' voeten neer. Ze bidt Hem om de duivel uit haar dochter uit te werpen. Ze is niet beschaamd uitgekomen.

Het is ook de plaats om voorbidder voor onze naaste te zijn. Jaïrus valt aan Jezus' voeten neer en bad Hem dat Hij in zijn huis wilde komen. Wat zijn er meer dan genoeg redenen in deze steeds banger wordende tijd om deze plaats in te nemen, als we denken aan de vele persoonlijke, kerkelijke en landelijke noden.

Zittende aan Jezus' voeten betekent dat we Hem eerst zien

Maria neemt vol verlangen de plaats aan Jezus' voeten in. Al eerder was echter haar hart door Jezus ingenomen. In het uur van wederbarende genade was God haar te sterk geworden en heeft ze met een heilig en rechtvaardig God van doen gekregen. Maria heeft moeten leren dat ze om haar torenhoge schuld voor God niet kon bestaan en Zijn profetische bediening niet kon missen. Juist aan Zijn voeten had

ds. F. Mulder,
Rhenen

In dit nummer

4 'Bij de gratie Gods'

6 Het recht op privacy

11 Bewaren bij Schrift en belijdenis

- 2** Maria aan Jezus' voeten
- 3** Het zaligmakend geloof [3]
- 5** Vluchtelingen in Nederland [3]
- 7** Even maar...
- 8** Relatie wedergeboorte en geloof [3]
- 9** Over schepping en evolutie
- 10** Het merg van het Evangelie [13]
- 12** Boekennieuws
- 13** Kerknieuws
- 14** Berichten
- 15** Kerkdiensten
- 20** Is het gepast om 'mee te schrijven' in de kerk?

deze bediening voor haar grote waarde gekregen. Om als een blinde en dwaze de laagste plaats te mogen innemen. Soms waardig om door Zijn voeten vertrapt te worden, maar Hem toch niet te kunnen missen.

Zo is het nog in het leven van de door Gods Geest aan zonde en schuld ontdekte Kerk. Wat hebben ze een innerlijk verlangen naar het onderwijs van Zijn gezegende lippen. Onvergetelijk is het voor hen als Gods Geest het Woord ontsluit en ze nog zalig kunnen worden door een Ander. Wat zinken ze in aanbidding aan Zijn voeten neer als het Hem behaagt Zich in hun ziel te openbaren. Als in een nadere stervensweg een geopenbaarde Middelaar aan hun ziel wordt toegepast.

Het is ook de liefde die luistert!

'Welke zittende aan de voeten van Jezus'. Als ons hart voor onze man of vrouw door de liefde is ingenomen, staan we ook open voor onderwijs. Voor hun terechtwijzingen of adviezen. Het was de door Jezus verdiende en door Zijn Geest aan haar ziel toegepaste liefde die Maria naar haar Zaligmaker deed luisteren. Haar hart ging uit om Zijn Woord te horen. Het te overdenken en te bepeinen. De zoete toepassingen in de ziel te ervaren.

In het geestelijk leven van de geestelijke Maria's is dit niet anders. Maria, de moeder van de Heere Jezus, mocht daarom zeggen: 'Zie de dienstmaagd des Heeren, mij geschiedde naar Uw woord'. Hoe kan aan Jezus' gezegende Middelaarsvoeten Zijn woord als dauw in de ziel nederdalen. In Zijn huis of aan de dis des verbonds. Het onderwijs aan Zijn voeten is zo heel anders van aard, dan de strenge tucht van Gods heilige wet. Het is zo vol liefde, zo teer en zacht. Zo gepast naar gelang de omstandigheden waarin de ziel is gelegerd. In smartvolle omstandigheden is het dan: 'Ik help u, Ik sterk u, Ik ondersteun u met de rechterhand Mijner gerechtigheid'. In benauwende omstandigheden: 'Vrees niet, want Ik ben met u'. In droeve dagen: 'Wees sterk en Ik zal uw hart versterken'. Zo mocht de Heere ook ons van onze hoogten afbrengen. Voor het eerst of opnieuw de liefde willen uitstorten in ons hart om aan Zijn voeten hemels onderwijs te ontvangen. De beste plaats.

Het zaligmakend geloof [3]

'Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt'.

Hebreeën 11:1

Wat dan? Is het Avondmaal alleen voor de bevestigde Christenen? Immers neen! In hetzelfde formulier komt dat wel duidelijk uit; dat te stellen zou strijden tegen het karakter van het Nachmaal des Heeren, dat dient tot sterking van het geloof; van het zwakke geloof. En in de Catechismus én in het Avondmaalsformulier, om niet meer te noemen, wordt gesproken van het wezen des geloofs, niet van een bepaalde geloofsstand. Doch dan behoort tot het wezen van het geloof het toeëigenen van Christus en Zijn weldaden; d.w.z. wie ganselijk mist dat vertrouwen dat al zijn zonden om Christus' wil vergeven zijn, die mist het geloof; die is dood en onwedergeboeren.

Voor velen echter hangt over dit stuk grote donkerheid. Ach, hoevelen die niet ontkennen kunnen, dat het leven in de wereld hun de dood geworden is; die Gods recht hebben leren billijken, al zou Hij hen eeuwig verdoemen; die met Ruth de keuze hebben mogen doen: "Uw volk is mijn volk, en uw God mijn God"; ja meer; voor wie de weg der verlossing ontsloten is, verkeren in grote bekommering menigmaal, of wel in waarheid zij deel aan Christus hebben. Hoever zijn zij er van af, te vertrouwen dat hun zonden hun om Christus' wil vergeven zijn. Hun schuld staat open; Gods recht eist, en er is geen ontkomen of dat recht moet voldaan. O, viel toch eens de vrijspraak nog! Zij vrezen bij de dood nog alles te zullen missen; en wijl er maar twee wegen zijn, in of buiten Christus, moeten zij menigmaal besluiten buiten Hem te zijn, en voor eigen rekening nog te staan.

En toch neen, vreemdelingen van het geloof zijn ze niet. Reeds in hun overtuiging kon het hun zijn of de zware last van hun zonden van hen wegviel, als ze onder Gods recht moesten buigen; of als de nodiging van Gods Woord tot hen kwam: "O alle gij dorstigen, komt tot de wateren"; of als Christus in Zijn volle algenoegzaamheid en heerlijkheid Zich aan hen openbaarde. Ja dan geloofden zij; dan moesten zij geloven, dat God met hen begonnen was, en dat er verzoening was in Christus' bloed; dan riepen ze soms uit: "Heere ik zal nooit meer twijfelen." Doch het is dikwijls van zo korte duur; en dan loopt het weer over die ene zaak, of waarlijk hun zonden om Christus' wil vergeven zijn. Dat kunnen noch durven zij zeggen. Maar wanneer die zoëven gemelde oefeningen van het geloof dan in hen zijn, wat anders is het dan, dan de omhelzingen van Christus, die de vrede en de blijdschap in hun ziel afwerpen, al hebben zij zelf daarover niet dát volle licht, dat de bevestiging des Heiligen Geestes wrocht in het meer geoefende volk. De oplossing ligt hier. Wij hebben te onderscheiden tussen de hebbelijkheid en de oefening van het geloof, gelijk de Godzalige, te weinig gelezen, Comrie duidelijk leert:

(wordt vervolgd)

ds. G.H. Kersten
Uit: "Meer dan overwinnaars"

‘Bij de gratie Gods’

Weer wordt door D66 een poging ondernomen om de woorden ‘bij de gratie Gods’ te laten vervallen. Een initiatiefwet is daarvoor ingediend. De woorden ‘bij de gratie Gods’ maken deel uit van de aanhef van alle koninklijke besluiten en wetten die in het Staatsblad worden gepubliceerd. In 2010 en 2012 strandden die pogingen omdat er geen meerderheid voor was te vinden in de Tweede Kamer. Zullen die pogingen nu wel slagen?

Willem Alexander, koning der Nederlanden bij de gratie Gods.

ds. W. Silfhout,
Capelle aan den
IJssel

Onze wetten en koninklijke besluiten beginnen met de formule: ‘Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau enz., enz., enz.’ Waar komt deze formule eigenlijk vandaan? De aanduiding ‘bij de gratie Gods’ is historisch een van oorsprong kerkelijke formule, voor het eerst gebruikt op het concilie van Éfeze (431), toen de bisschoppen de woorden *Dei gratia* achter hun titel voegden. Sedert de kroning van de Frankische vorst Pepijn de Korte (751) kwam de titel ‘koning bij de gratie Gods’ in zwang. Daarmee werd ook aangegeven dat de koning naar goddelijk recht de regering is opgedragen. In zijn boek *Ongeloof en Revolutie* schrijft mr. G. Groen van Prinsterer dat dit goddelijk recht in de formule ligt opgesloten. De Soeverein is aan niemand verantwoordelijk dan aan God. Hij weet dat hem de eerbiediging van de rechten van anderen is opgelegd.

Libertijns streven

De tijden zijn veranderd. Sinds de opkomst van de constitutionele en parlementaire democratie is de persoonlijke invloed van de koning op het regeringsbeleid afgenomen. Zijn rol is sterk beperkt door de Grondwet en de volksvertegenwoordiging. Conrad Busken Huet schreef reeds in 1865 dat Nederland sedert 1848 een democratische republiek is met een vorst uit het Huis van Oranje als erfelijk voorzitter. Betekent dat dan dat we in onze tijd niet meer kunnen spreken van een koningschap bij de gratie Gods? Velen zijn die mening toegedaan. Zij beroepen zich formeel op de scheiding van kerk en staat. Maar zou toch niet de diepere drijfveer het libertijnse streven zijn om alles wat nog herinnert aan onze christelijke wortels uit de samenleving uit te bannen? Het is te flauw om het voorstel van D66 af te doen zoals in het

dagblad Metro. Daar wordt gesteld dat als de wereld in brand staat je op Samsom en Pechtold kunt rekenen. ‘Dan presenteert de PvdA een plan om in 2016 90 procent van de topvacatures in het bedrijfsleven verplicht aan vrouwen te geven. En stelt D66 voor om de woorden ‘bij de gratie Gods’ uit onze wetsteksten te laten verdwijnen. Ze willen namelijk dat we het échte nieuws vergeten.’

Verbazingwekkende prioriteit

Maar waarom zouden we eigenlijk bezwaar moeten maken tegen het schrappen van deze formule? Is het omdat, zoals Minister-President Rutte in 2012 zei: ‘Laat mensen zich maar afvragen: Hoe zit dat precies? Waar komen die woorden vandaan? Dat zet mensen aan het denken.’ Hij vond het een mooi overblijfsel uit het verre verleden. Of moeten we tegen het laten vervallen van de formule zijn omdat het niets anders is dan goedkope symboolpolitiek in een tijd waarin er zoveel andere problemen zijn? Denk aan de vluchtelingenproblematiek, de zorgen rondom de zorg, het internationaal terrorisme. Dan is het initiatiefvoorstel van D66 inderdaad een getuigenis van verbazingwekkende prioriteit. Redenen genoeg om het voorstel meteen naar de prullenmand te verwijzen. Maar er is meer. We wezen er al op dat het ten diepste gaat om het schrappen van alles wat met het christendom te maken heeft. Het gaat om de wortels van onze samenleving.

Dat het niet slechts een mooi overblijfsel is vanuit het verre verleden, zal iedereen beamen. De invloed en de inzet van Willem van Oranje als de Vader des Vaderlands, heeft de weg gebaad naar onze huidige staats- en regeringsvorm. Maar we zien niet alleen naar historische motieven om te bepleiten dat het Huis van Oranje bij de gratie Gods mag blijven bestaan. Artikel 36 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt op grond van Gods Woord het geloof uit dat onze goede God uit oorzaak van de verdorvenheid van het menselijke geslacht, koningen, prinsen en overheden verordend heeft. Het is een ordening van God. En die overheid moet niet alleen waken over het bestuur, maar, zo schrijven onze vaders, ook over de heilige kerkdienst. Het gaat om het terneerwerpen van het rijk van de antichrist en de komst van het Koninkrijk van Jezus Christus. En laat koning Willem-Alexander daar maar telkens met de neus op worden gedrukt als hij geroepen wordt een wet of koninklijk besluit te ondertekenen.

Vluchtelingen in Nederland [3]

Roepstem

Het was een heftig gesprek. Wat zou je doen als je door islamitische extremisten tegen de muur gezet wordt en je wordt vervolgens gedwongen om te zeggen dat Allah groot en Mohammed zijn profeet is? Een jonge knaap wist het wel. 'Als je nog onbekeerd bent, moet je dat maar doen. Je kunt wel weigeren dat te zeggen, maar dan schieten ze je dood en ga je naar de hel. Je kunt het dus maar beter zeggen. Je meent er immers toch niets van en dan wordt tenminste je genadetijd nog verlengd.'

ds. C. Sonneveld,
Krabbendijke

Een ander was het daar niet mee eens. 'Als je Christus verloochent, ontstaat er misschien een ander probleem. De duivel springt op je nek en zegt dat er voor jou geen hoop meer is. Als je niet uitkijkt, eindig je zoals Judas. Bovendien is het laf om niet voor je geloof uit te komen. Die moslims zijn niet bang om voor hun god te sterven en wij staan te trillen op onze benen!'

Roepstem tot bekering

Bij de vraag van deze jongens gaat het om een ontzaglijk dilemma. Met hun "oplossing" lijken ze allebei een punt te hebben, maar in beide gevallen is het mis. Er is eigenlijk maar één oplossing: niet redeneren, maar je bekeren. Vandaag nog! Wie blijft uitstellen totdat vervolging ont-

brandt, is eigenlijk al te laat. Er klinkt dus een roepstem in de huidige ontwikkelingen, een roepstem van de hemel: 'Heden, zo gij Mijn stem hoort, verhardt u niet, maar laat u leiden!'

Horen we die roepstem? Wat is het erg als we nog onbekeerd zijn! Dan hebben we de Heere al vele jaren laten roepen. We hebben niet naar Zijn Woord geluisterd. Nu komt Hij van een andere kant. Ditmaal niet met de donderslagen van Zijn wet of met de fluittoon van het Evangelie, maar met de roede van Zijn verbolgenheid. Wat doen we nu? Worden we boos op de Heere? Bijten we in die roede? Of buigen we? Gods Woord zegt: 'Geeft ere den HEERE uw God, eer dat Hij het duister make en uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen...!' (Jer. 13:16).

Roepstem tot evangelisatie

Er ligt nog een tweede roepstem in de komst van vreemdelingen naar ons land. Het is de roepstem tot evangelisatie. Wie vroeger onder Syriërs, Irakezen of anderen het Evangelie wilde verbreiden, moest daar een verre reis voor maken en er veel voor opgeven. In dat opzicht is het vandaag veel gemakkelijker geworden. Het zendingsveld is vlakbij gekomen. We kunnen heel verschillend denken over de vraag of het verstandig is zoveel mensen van elders hier binnen te laten. Ten diepste is dat een vraag voor de politiek. We wenssen onze volksvertegenwoordigers in het beantwoorden van die vraag veel wijsheid toe. Maar één ding is zeker: in de weg van Gods voorzienigheid zijn deze mensen in ons land gekomen. Zien we vluchtelingen vooral als "een probleem", of allereerst als een uitdaging, een van God geschonken gelegenheid? Laten we bedenken dat het gaat om mensen met een ziel voor de eeuwigheid. De Koning der Kerk roept ons toe: 'Gaat uit in de hekken en de steggen...!' Anders gezegd: 'Gaat uit naar de asielzoekerscentra en naar uw allochtone burens!' Hoe dat moet, is een andere vraag. Het Deputaatschap voor Evangelisatie wil u daarover graag informeren. Ook de Jeugdbond wil zijn steentje bijdragen. Hier wijzen we slechts op de opdracht. Een opdracht waar we ons niet aan mogen onttrekken.

Roepstem tot barmhartigheid

Dat geldt trouwens ook van de opdracht tot gastvrijheid en hulpverlening aan de vreemdeling binnen de poort. Ik zou dat de roepstem tot barmhartigheid willen noemen. De arme Lazarus ligt op de stoep van het rijke westen. Zien we hem liggen? Jawel, ook hier zijn weer allerlei vragen te stellen, zeker als het gaat over "economische" vluchtelingen. Moeten we daar werkelijk onze poorten voor openstellen? Ik hoop daar nog op terug te komen. En de "echte" vluchtelingen dan? Het zijn inderdaad niet altijd arme mensen die de reis naar Europa kunnen maken; integendeel. De armsten blijven vaak achter of vluchten naar een plekje in hun eigen regio. Ook daar moeten we nog eens rustig over nadenken. En toch, er ligt een opdracht. Wie alleen maar rekent en berekent is als de priester en de leviet uit de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. 'Doe wel en zie niet om', dat moet onze leidraad zijn. Het is verblijdend dat het Deputaatschap Bijzondere Noden en het Deputaatschap Diaconale en Maatschappelijke Zorg hier werk van maken en het grondvlak erbij betrekken.

(wordt vervolgd)

Het recht op privacy

Ledenadministratie

In elke gemeente wordt door de kerkenraad een ledenadministratie bijgehouden. Doorgaans is dit de taak van de scriba. In de ledenadministratie worden verschillende gegevens genoteerd, zoals een geboortedatum, huwelijksdatum, de datum van afleggen van geloofsbelijdenis en de gezinssamenstelling, alles indien en voor zover van toepassing.

M.J.W. Hoek,
lid Deputaatschap
Kerkrecht

Het doel van deze ledenadministratie is om een goed overzicht over de gemeente te hebben. Niet alleen voor de uitoefening van de ambtelijke taken - denk bijvoorbeeld aan een wijkindeling en huisbezoekplanning - maar ook voor diverse financiële verplichtingen, onder meer aan verschillende deputaatschappen waaraan dient te worden bijgedragen naar rato van het aantal leden en doopleden.

De scriba van menige kerkenraad kan zich verheugen in de verzoeken van diverse instellingen en verenigingen binnen en buiten de kerk om gebruik te mogen maken van de ledenadministratie voor het werven van donateurs, abonnees, leden, enzovoort. Is dit toegestaan? Met andere woorden: hoe zit het met het recht op bescherming van de persoonsgegevens van gemeentelieden en wanneer mag een scriba wel/niet persoonsgegevens verstrekken? Op deze vragen wil het Deputaatschap Kerkrecht in dit artikel ingaan.

Bescherming persoonsgegevens

Sinds 1995 geldt in Nederland de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Deze wet kent een vrijstellingsbesluit voor kerkgenoot-

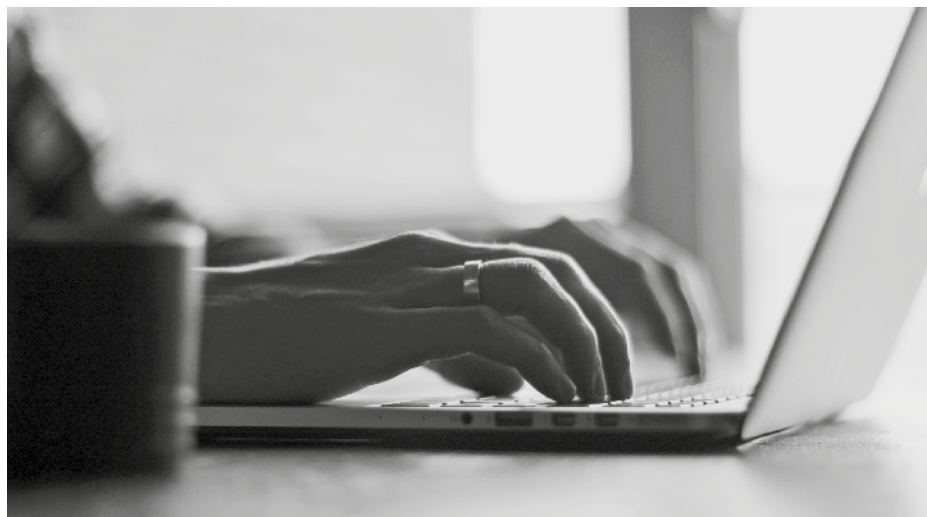
schappen en andere genootschappen op geestelijke grondslag. Kerken zijn vrijgesteld van de verplichtingen uit de Wet Bescherming Persoonsgegevens, maar alleen voor zover de persoonsgegevens worden gebruikt voor de 'activiteiten die de kerk volgens de grondslag uitoefent; voor het zenden van informatie aan de leden en voor het berekenen van kerkelijke bijdragen.'

Daarbij mogen, volgens dit besluit, in de ledenadministratie alleen de namen, het geslacht, de geboortedatum, adresgegevens, telefoonnummer en mailadres worden opgenomen. Daarnaast mag de kerk ook andere gegevens vastleggen, wanneer dit volgens het kerkgenootschap nodig is. Redelijke uitleg van deze bepaling brengt met zich mee dat ook belijdenisdata en huwelijksdata in de ledenadministratie mogen worden opgenomen. Deze gegevens zijn immers nodig om te beoordelen of iemand al dan niet belijdend lid is en op welke wijze er bijvoorbeeld een wijkindeling per gezin kan worden vastgesteld.

Wie mag nu gebruik maken van de gegevens uit de ledenadministratie? De kerkenraad uiteraard voor verrichten van de ambtelijke taken. Daarnaast mogen deze persoonsgegevens verstrekt worden aan de (doop)leden van de gemeente. Daarnaast - en dat is een belangrijk punt - mogen persoonsgegevens alleen worden verstrekt aan derden, buiten de eigen kerkelijke gemeente, die belast zijn met het leiding geven aan de kerkelijke activiteiten. Gedacht kan worden aan een deputaatschap. Dit geldt uiteraard alleen voor die activiteiten die het kerkgenootschap volgens haar grondslag uitoefent, zoals het jeugdwerk, zending, enzovoort. Dit betekent dat aan derden, zoals een kiesvereniging en een goede doelenstichting, géén persoonsgegevens van leden van de kerk mogen worden verstrekt, tenzij hiervoor tevoren toestemming is gevraagd en verkregen. Een andere regel uit het vrijstellingsbesluit is dat de persoonsgegevens uiterlijk twee jaar nadat het lidmaatschap of het contact met het betrokken gezinslid is beëindigd, denk aan oudere doopleden, uit de ledenadministratie dienen te worden verwijderd.

Een kerk mag persoonsgegevens op internet publiceren, wanneer dit plaatsvindt op een afgeschermd internetpagina en

Het is van groot belang om aandacht te geven aan een goede beveiliging van de digitale verwerking van de ledenadministratie.

Wat zegt u Gods voorzienigheid?

waarbij aan de leden een wachtwoord wordt verstrekt. Als één van de leden niet op de internetpagina's van de kerk vermeld wil staan, dan dient de scriba of de beheerder van de website deze gegevens te verwijderen. Dit geldt alleen als leden toegang mogen hebben tot deze internetpagina.

Toezicht

De Nederlandse privacywetgeving vloeit voort uit een Europese richtlijn. Deze richtlijn - ook de Wet Bescherming Persoonsgegevens - is ingevoerd op een moment dat internet nog niet of nauwelijks bestond. Om deze reden is er kort geleden een nieuwe Europese privacyrichtlijn vastgesteld door het Europees Parlement, waarbij strengere eisen worden gesteld aan het opslaan en gebruik van persoonsgegevens.

Een kerk mag persoonsgegevens op internet publiceren, wanneer dit plaatsvindt op een afgeschermd internetpagina en waarbij aan de leden een wachtwoord wordt verstrekt.

Per 1 januari 2016 is de Wet Bescherming Persoonsgegevens gewijzigd en is er ook een meldingsplicht voor data-lekken ingevoerd. Dit betekent dat, wanneer een beheerder van een website van een kerk vaststelt dat er persoonsgegevens zijn 'gelekt', hij dit dient te melden bij het College Bescherming Persoonsgegevens. (Dit college zal na deze wetswijziging de Autoriteit Persoonsgegevens gaan heten). De Autoriteit Persoonsgegevens kan in dat geval een boete opleggen. Deze regeling geldt voor alle private en publieke organisaties. Een uitzondering voor kerkgenootschappen is in dit verband niet gemaakt. Het is dus van belang om aandacht te geven aan een goede beveiliging van de digitale verwerking van de ledenadministratie en met name na te gaan of er niet meer gegevens worden opgeslagen dan de wet toestaat, wie er toegang hebben tot deze gegevens en aan wie deze gegevens ter beschikking worden gesteld.

Wat voor gedachten roept het woord 'voorzienigheid' bij u op? Een dogmatische term? Een moeilijk woord, al of niet heftige discussies over inenten en verzekeren? Een theoretisch begrip, dat me praktisch niet veel zegt? Wat erg als dit het geval is!

Wanneer Abraham in één van de moeilijkste tijden van zijn leven belijdt: 'God zal Zichzelf een lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon' (Gen 22:8), gaat het dan om kleinigheden, om theoretische vaagheden? Want uit dit verband komt de aanduiding 'voorzienigheid'. Wat bedoelt Abraham dan toch met zijn zielsbelijdenis: 'de HEERE zal het voorzien?' (vers 14). Bedoelt hij dat de Heere alles weet en zo kan vooruitzien en dus weet wat er gebeurt? Nee, hij bedoelt veel meer. Namelijk dat de Heere zal voorzien *in*, zal voorzien *van*, zal zorgen voor. De vader der gelovigen weet en belijdt daarom dat de wijze, alwetende, almachtige Schepper werkelijk alles in Zijn hand heeft en houdt. En dat Hij daarom kan en zal zorgen voor een ram, als dat nodig blijkt. Zelfs op het allerlaatste moment, boven op de berg. God bestuurt immers alle dingen, kleine en grote. Het loopt Hem nooit uit de hand. Abraham weet Wiens hand dit is, Wiens hart er achter deze hand klopt. Dat is die God, Die om Christus' wil Zijn God en Vader is geworden. Het gaat niet slechts om de goddelijke hand, maar zelfs om de vaderlijke hand, zo belijdt ook ons troostboek in zondag 9, 10 en 50. Een kind des Heeren te zijn door wedergeboorte is een eerste zaak; wéten een kind des Heeren te zijn is een tweede. Maar wat een rijke levenstroost is toch deze voorzienigheid voor Abraham geweest.

En dan gaan wij weer redeneren: maar hoe zit het dan met de menselijke verantwoordelijkheid? Wat moeten we dan met de al of niet geoorloofde middelen? Hoe zit het met...? En wie is dan de schuld van...? Met al deze discussies is de geloofswaarheid weer ondergesneeuwd. Om van de levende troost maar te zwijgen. Redeneren en analyseren kunnen we goed. Wat blijkt ook daarin weer pijnlijk, dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God. Zelfs onze gedachtenwereld verzet zich tegen God en Zijn krachtige hand, Zijn voortdurende zorg. Nee, liever alles in eigen hand. Vasthouden zolang we kunnen... Zonder troost in leven en sterven. Leven voor eigen rekening en dus ook sterven. Wat troosteloos! En als het uit de hand loopt? Dan heeft God het toch weer gedaan. Wanneer ons troostboek over Gods troostrijke voorzienigheid spreekt, wordt deze in antwoord 27 eerst vanuit de Schrift omschreven. Vervolgens worden er praktische voorbeelden van gegeven. En wat wordt dan als eerste bewijs van Gods macht, hand of zorg beleden? Geweldige gebeurtenissen in een mensenleven? Indrukwekkende uitreddingen mischien? Nee, heel klein, dagelijks en onopvallend ziet het kinderoog: 'dat Zijn hand zo onderhoudt en regeert, dat loof en gras, regen en droogte...' Dus in een blaadje aan de boom, in het gras dat groeit en groent, in de weersontwikkeling Gods werkende hand en Zijn wijze zorg te zien. Dáár begint men! Dat is veelzeggend. Want wanneer we namelijk Gods voorzienigheid niet opmerken in de kleine dingen van elke dag, zullen we die zeker niet opmerken in de grote zaken van ons leven. Dus laten we maar eenvoudig beginnen met een oog voor het kleine, alledaagse te vragen... Want eenvoud is het kenmerk van het ware. Of niet soms?

v. A.

Relatie wedergeboorte en geloof [3]

ds. H. Paul,
Moerkapelle

Wie Calvijn leest, hoort hem telkens spreken over de "wedergeborenen" en komt voortdurend uitdrukkingen tegen als 'nadat wij wedergeboren zijn'. Wanneer wij ons alleen bepalen tot zijn commentaar op de brief aan de Romeinen, hebben wij daarin de bewijsplaatsen voor het grijpen.

De Geneefse Catechismus verklaart dat wij, 'voor wij wedergeboren en door de Geest Gods hervormd zijn, niets kunnen dan zondigen, zoals een kwade boom alleen maar kwade vruchten kan voortbrengen.'

Bij Romeinen 6:10 horen wij hem verzekeren dat Christus 'het nieuwe leven, dat wij na de wedergeboorte op aarde leiden, aan Zijn hemels leven gelijk maakt'. Bij Romeinen 6:11 spreekt hij van de kracht van de Heilige Geest, waardoor 'gij vernieuwd zijt'. Even later merkt hij op dat de Heere niet tevergeefs het eerste leven heeft weggenomen en ons tot een ander leven heeft geschapen. Bij Romeinen 7:15 spreekt hij weer over een meer bijzonder voorbeeld 'van een mens, die reeds wedergeboren is'. In Romeinen 7:17 handelt Paulus volgens Calvijn alleen over de vromen, 'die reeds wedergeboren zijn'. In Romeinen 10:19 verzekert hij dat Paulus de gelovigen Gods werk noemt 'sedert zij door de Geest zijn wedergeboren'.

Deze zelfde manier van spreken treffen wij ook aan in de oudste gereformeerde confessies en catechismussen. Zo verklaart de Geneefse Catechismus dat wij, 'voor wij wedergeboren en door de Geest Gods hervormd zijn, niets kunnen dan zondigen,

zoals een kwade boom alleen maar kwade vruchten kan voortbrengen'. In artikel 35 zegt de Nederlandse Geloofsbelijdenis dat Christus het sacrament van het Heilig Avondmaal heeft verordend en ingesteld 'om te voeden en te onderhouden degenen, die Hij alrede wedergeboren en in zijn huisgezin, hetwelk is zijn kerk, ingelijfd heeft'. Hij laat daar dan op volgen dat degenen, 'die wedergeboren zijn, in zich tweeërlei leven hebben', waarvan het eerste voortkomt uit hun natuurlijke geboorte en het andere, dat 'geestelijk en hemels is', hun gegeven wordt in de tweede geboorte, 'dewelke geschiedt door het woord des Evangelies in de gemeenschap van het lichaam van Christus'.

Niet alleen het gebruik van de verleden tijd, maar ook de vergelijking met de natuurlijke geboorte laat geen andere verklaring toe dan deze, dat de Belijdenis hier de eerste principiële verandering van het hart op het oog heeft, die men gewoonlijk 'wedergeboorte in engere zin' noemt. Zo

spreekt ook de Confessio Helvetica Posterior in artikel 9 telkens over 'de wedergeborenen'. Zij vraagt of én in hoeverre de wedergeborenen een vrije wil hebben. Zij zegt dat de wedergeborenen in het kiezen en doen van het goede niet slechts lijdelijk maar ook actief handelen, en dat er in de wedergeborenen zwakheid overblijft. De Eerste Schotse Confessie spreekt ten slotte uit 'dat de Heilige Geest ons, zonder rekening te houden met al onze verdienste (hetzij voor of na de wedergeboorte) geheiligt en wedergeboren heeft'.

In het vorige artikel is benadrukt, dat het woord "wedergeboorte" ook in de betekenis van levendmaking door Calvijn en de Nadere Reformatoren is gebruikt. Dat zij aan het geloof voorafgaat en het geloof eruit voortvloeit. Dat wij slechts kunnen geloven wanneer we daartoe door de Heilige Geest worden bewogen en in staat gesteld.

'Daar ons verstand geneigd is tot ijdelheid', zegt Calvijn, 'kan het Gods Waarheid nooit aanhangen, en daar het stomp is, is het altijd blind voor Zijn licht'. Daarom 'is het ook niet genoeg dat het verstand door Gods Geest verlicht is, indien ook niet het hart door zijn kracht versterkt en gesteund wordt'.

De Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt in artikel 24 van het waarachtig geloof dat de mens wederbaart, allereerst dat het in hem 'gewrocht is door het gehoor van het Woord Gods en de werking des Heiligen Geestes'. In de leer van de roeping hebben de oude gereformeerden steeds geleerd dat de uitwendige roeping door het Woord alleen het geloof niet werkt. Daar moet de inwendige roeping van de Heilige Geest in het hart van de mens bijkomen.

Het is duidelijk dat zij in elk geval een genadewerking van de Heilige Geest aannamen, die aan het geloof voorafgaat en waardoor het geloof zelf te voorschijn wordt geroepen. En het is bekend dat bijvoorbeeld Luther in de eerste tijd van zijn optreden dit schenken van het geloof aan de mens steeds met de naam "wedergeboorte" heeft aangeduid.

Calvijn merkt in zijn commentaar bij Johannes 1:13 op: Zo is dan van verschillende zijden beschouwd het geloof een deel van onze wedergeboorte en de ingang tot het koninkrijk Gods, zodat Hij ons onder Zijn kinderen rekent. Want dat de Geest ons verstand verlicht, dat behoort reeds tot onze vernieuwing. Op deze wijze vloeit het geloof uit de wedergeboorte voort als water uit een fontein.

(wordt vervolgd)

Over schepping en evolutie [3]

De theïstische evolutietheorie

De tegenstelling tussen de evolutietheorie en de schepping zoals beschreven in Genesis 1 tot en met 3 is onoverbrugbaar. Toch zijn er geleerden die daar anders over denken. Zij zoeken naar een mogelijkheid om de 'resultaten van de wetenschap' en de Bijbel met elkaar in overeenstemming te brengen. Zij dragen (een variant van) de theïstische evolutieleer uit. In 'theïstisch' zit de naam van God (theos). De term geeft aan dat God 'geschapen' heeft door gebruik te maken van evolutie zoals die in 'de wetenschap' is beschreven.

ds. D. de Wit,
Barneveld

Naast de visie van de natuurwetenschapper prof. C. Dekker is die van de theoloog prof. G. van de Brink in de afgelopen tijd door het Reformatorisch Dagblad en het Nederlands Dagblad nogal eens voor het voetlicht gehaald. Prof. Van de Brink hoopt door middel van de theïstische evolutieleer de tegenstelling tussen geloof en wetenschap weg te nemen. De kerk sluit zich daardoor niet buiten de wetenschappelijke discussie, maar doet er volop aan mee. Zo komt er ruimte voor de verkondiging van het Evangelie, in plaats van een buitensluiten van het geloof omdat het met de wetenschap onverenigbaar is. Prof. Van de Brink wijst erop dat de kerk dit al eeuwen doet. Ze is meegegaan met de inzichten rondom de plaats van de aarde in het heelal, ook al was er aanvankelijk verzet tegen dit nieuwe wereldbeeld. Het heeft voor een vruchtbare plaats gezorgd voor de theologie in de wetenschap, voor de kerk in de wereld. We kunnen ons voorstellen dat jonge mensen, met name onze studenten in de natuurwetenschappen, deze zienswijze aantrekkelijk vinden. De prijs is echter hoog, te hoog.

De eerste mensen

Wanneer men ervan uitgaat dat God de evolutie heeft geleid, betekent dit dat er voor de zondeval (als men die nog belijdt) lijden en dood was. Vóór de eerste mensen zijn er ook mensachtigen geweest. Uit deze mensachtigen zijn immers mensen voortgekomen. Er is dan ook niet één Adam aan wie vervolgens één vrouw gegeven wordt. Er zijn vele mensen, onder wie Adam en Eva. Dit betekent dat het menselijk geslacht niet uit één mens, Adam, en zijn vrouw is voortgekomen.

Prof. Van de Brink ziet Adam en Eva als twee mensen die in een eerste groep zullen hebben geleefd. De voorouders van deze mensen zullen hebben geroofd en gedood, ze konden niet anders.

Volgens prof. Van de Brink werd dat hen niet toegerekend, want, zo betoogt hij, er was nog geen wet. Er is een moment gekomen dat er, volgens prof. Van de Brink, sprake is geweest van bewustzijnsverwijding, waarin mensachtigen onder Gods leiding echt mens werden, met vermogens van taal, communicatie, nadenken, moreel besef. Deze mensen heeft God aangesproken. Toen kon er ook gezondigd worden tegen de wet, en dat is ook gebeurd. Er is een eerste zonde geweest.

In deze visie houdt de erfzonde in, dat na die eerste zonde het kwaad als een olievlek is uitgebreid. Het door Romeinen 5:12 genoemde: 'Daarom, gelijk door één mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken allen gezondigd hebben', pareert prof. Van de Brink door te zeggen dat deze tekst alleen over de dood van mensen spreekt. In die lichamelijke dood proeven we iets van Gods oordeel over ons leven.

Gevolg van deze visie

Het gevolg van deze visie is ernstig. De Bijbelse notie dat Adam verbondshoofd is en wij allen in hem gezondigd hebben, is zo immers niet meer houdbaar. Paulus heeft toch werkelijk niet gezegd dat alleen de lichamelijke dood door één mens gekomen is, maar ook *de zonde*. Paulus spreekt ook over *de schuld tot verdoemenis* door die éne misdaad.

Hoe is het te verklaren dat, als er naast Adam vele mensen waren, Adam al die mensen in de dood heeft meegenomen? Als dit zo was, dan zou inderdaad gezegd kunnen worden dat er onrechtvaardigheid is bij God, omdat Hij de zonde van één mens aan al die andere, reeds bestaande mensen, ook straft. Als we echter héél Romeinen 5 laten spreken, is het niet voor tweeërlei uitleg vatbaar dat uit de ene Adam héél het menselijk geslacht is voortgekomen waarvan hij verbondshoofd is. Door de val van Adam is niet alleen de lichamelijke dood gekomen, maar staat heel het menselijk geslacht schuldig tegenover God vanwege de toegerekende erfschuld. Heel het menselijk geslacht kan ook niet anders meer dan zondigen omdat de erfsmet tot alle mensen is doorgegaan. Dat is echt iets anders dan een olievlekwerking van toenemend kwaad. Neigt het ook niet naar een aanranding van Gods deugden als gesteld wordt dat voor de zondeval er lijden en dood is geweest? We hopen er in een volgend artikel aandacht aan te geven.

(wordt vervolgd)

Het merg van het Evangelie [13]

J.H. Madern,
Bergambacht

We willen in deze aflevering stilstaan bij de ontknoping van het theologische debat in de Schotse kerk.

In de leer bij Witsius

W e zagen de vorige keer dat James Hog "The Marrow" verdedigde tegen de aanvallen van James Hadow. Hij hield tegen de synodale commissie staande dat Christus alleen voor Zijn uitverkorenen heeft geleden, maar dat de algenoegzaamheid van Christus' verzoening aan alle hoorders moet worden gepredikt.

Hog heeft gestudeerd bij de Nederlandse theoloog Hermannus Witsius. Hij beriep zich tijdens de gesprekken met de commissie op Witsius die in zijn boek over "De verbonden Gods" leerde dat het genadeverbond 'ten opzichte van ons geen eigenlijk genoemde voorwaarden heeft'. Van Thomas Boston is bekend dat hij dit boek van Witsius drie of vier keer heeft gelezen.

Het gezag van Witsius

Ook tegenstanders van "The Marrow" beriepen zich op Witsius, die in Engeland en Schotland veel aanzien had. Witsius was in de zeventiende eeuw gevraagd om te bemiddelen in het conflict tussen de antinomianen en neonomianen omdat zijn grote kennis van de verbondstheologie internationaal bekend was. Hij schreef over het conflict tussen de antinomianen en neonomianen een boek dat reeds in 1696 verscheen onder de titel: "Animadversiones Irenicae" (Overwegingen ten behoeve van de vrede). Comrie wees in zijn voorrede in het boek van Stephen Charnock met de titel "God verzoend" met achting op het "Irenicae" van Witsius.

Rapport aan synode

In 1720 werd het rapport van de synodale commissie besproken door de afgevaardigden. De meerderheid volgde het rapport zonder dat zij "The Marrow" zelf hadden gelezen. Ze onderschreven wel het verwijt van de commissie dat "The Marrow" een antinomiaans geschrift was. Aan de predikanten werd opgedragen om "The Marrow" op geen enkele manier aan te bevelen.

Verschillende predikanten, waaronder Boston, maakten zich ernstig zorgen over het gevoerde beleid van de synode. Via de classis kwamen hun zorgen bij de synode. Boston kreeg toestemming om zich op de synode uit te spreken. Hij smeekte de synode om haar beslissing te heroverwegen. De synode besloot echter dat de predikanten hun bezwaren aan de commissie moesten voorleggen. De predikanten voelden aan dat het standpunt van de synode geen opening bood.

Na verschillende vergaderingen besloten twaalf predikanten, waaronder de gebroeders Ralph en Ebenezer Erskine, Thomas Boston en James Hog, om een bezwaarschrift op te stellen. Het bezwaarschrift werd in 1721 overhandigd aan de commissie. Het was stellig van inhoud maar mild van toon. De twaalf broeders

namen in hun bezwaarschrift krachtig afstand van het antinomianisme (Crisp) en het neonomianisme (Baxter).

Twaalf vragen

Een nieuwe commissie van zesendertig predikanten en zes ouderlingen werd samengesteld. De twaalf "Marrow-men" werden verschillende keren door de commissie gehoord. Boston bleek in staat om Hadow een aantal malen tot zwijgen te brengen. Maar het onderzoek van de commissie werd niet objectief gedaan. De twaalf predikanten kregen geen gelegenheid om met elkaar te overleggen en moesten de vragen direct en mondeling beantwoorden. Maar daarvoor was de inhoud te wezenlijk en ze weigerden. Ze eisten dat ze gelegenheid kregen om schriftelijk te antwoorden. Dat werd toegestaan en ze kregen enkele dagen tijd om twaalf vragen te beantwoorden. Deze vragen hadden vanzelf betrekking op de "Marrow-leer". In hun antwoorden beriepen de twaalf broeders zich steeds op de Westminster Confessie.

Opnieuw veroordeeld

De synode vergaderde in 1722 over de zaak en besloot dat een aantal documenten voorgelezen mocht worden, maar de antwoorden van de broeders werden niet voorgelezen. Verder mochten ze niet in de synodevergadering spreken, maar alleen in een kleinere commissie. Na een aantal vergaderingen waarin een commissie met de broeders sprak, kwam de zaak opnieuw op de synodetafel. De synode bleef bij de veroordeling van 1720 en het appel van de twaalf broeders werd afgewezen. Er werden echter geen maatregelen getroffen. Daarmee was het "Marrow-proces" ten einde, maar de scherpte van het debat werkte door in verschillende kerkelijke procedures en leidde in 1733 uiteindelijk tot een verdrietige afscheiding van de Schotse Kerk. De "Marrow-men" kwamen buiten de Schotse kerk te staan. Boston was toen al overleden.

De aantekeningen die Boston maakte bij de heruitgave van "The Marrow" in 1726 zijn heel leerzaam. Uitgeverij Brevier voegde ze in deze druk toe aan "Het Merg". Boston achtte "The Marrow" in overeenstemming met de Heilige Schrift. Hij is er theologisch door gevormd. Dat is veelzeggend want Boston heeft door zijn verbondstheorie veel invloed uitgeoefend, onder andere op Alexander Comrie.

(wordt vervolgd)

N.a.v. "Het merg van het Evangelie; met aantekeningen van Thomas Boston", Edward Fisher, uitg. Brevier, Kampen, ISBN 978 949 158 3667, 428 blz.; € 39,90.

Bewaren bij Schrift en belijdenis

In de loop van de jaren verschenen diverse pennenvruchten van de hand van ds. C.A. van Dieren. Bij de verschijning van zijn twee nieuwste boeken stelden wij hem enkele vragen.

1. **Regelmatig verschijnt er een boek van uw hand. Heeft u, naast uw werk in de grote gemeente van Rijssen-Noord, tijd om boeken persklaar te maken?**

Mijn inbreng beperkt zich tot het grondig doornemen van de drukproeven. Hoewel ik mijn preken nog altijd volledig uitschrijf, wordt voor een uitgave in boekvorm altijd de gesproken tekst gebruikt. Tijdens het preken kan Gods Woord opengaan. Er wordt weleens gezegd dat er dan 'water onder het schip komt'. Daarbij is het geruststellend dat degene die mijn preken persklaar maakt, dit doet met behoud van inhoud en preekstijl.

2. **Recent verschenen van uw hand twee thematische prekenbundels. Hoe komt u tot de keuze voor een bepaalde uitgave?**

Er is meer vraag naar thematische boeken dan naar een bundel met losse preken. Zo kwam "Verloren, maar wie?" tot stand na een vraag om een bijdrage ten bate van de renovatie van de Noorderkerk. Daarbij heb ik gekeken of het ook geschikt is voor jongere lezers.

In de bundel "Wie is Mijn moeder?" vinden we het verloop van het kerkelijk jaar. Vanaf advent wordt het leven van Maria gevolgd, totdat we haar voor het laatst aantreffen bij de weeskerk, tussen hemelvaart en pinksteren. In plaats dat Maria daar zeer verheven wordt, verdwijnt ze even onopvallend als waar haar levensgeschiedenis begon.

Bij de serie over de tabernakeldienst ligt het iets anders. Dat is geen doorsnee preken serie. Hier geldt de uitspraak van ds. Smijtegelt: 'Span u een weinig in'. Met lust mocht ik onbekende delen uit de Schrift onderzoeken. Dan besef je pas dat een deel van Gods Woord nauwelijks bepreekt wordt. Ik heb nog nooit zoveel werk gehad aan mijn preekvoorbereiding.

De beelden uit de tabernakeldienst zien we telkens terugkeren, zowel in de Psalmen als in de profetieën, maar ook in de evangeliën en in de brieven van de apostelen.

Toch werd deze preken serie niet door iedereen gewaardeerd.

Iemand merkte op dat ik er dadelijk mee mocht ophouden, want hij begreep er niet veel van. En daar kon ik ook nog wel inkomen! Gelukkig waren er ook andere reacties. Ze werden goed ontvangen door degenen die door Gods Geest hebben leren luisteren en die de diepere inhoud ervan verstonden.

3. **Is de jongere generatie nog wel bereid om zich in te spannen en een leerzaam werk ter hand te nemen?**

Tegenwoordig moeten het meestal beknopte boekjes zijn, maar dan is er weinig ruimte voor diepgang. We moeten proberen om de werken van Boston, Watson, Mead en anderen zoveel mogelijk toegankelijk te maken, óók voor onze jonge mensen. Zoals dat gedaan is bij de "Korte lessen over Kort Begrip" van ds. G.H. Kersten.

4. **Van heel andere aard is "Het Leerboek, beknopte inleiding in de geloofsleer", dat in veel gemeenten wordt gebruikt tijdens de belijdeniscatechisaties. Hoe is dat boek tot stand gekomen?**

"Het leerboek" is ontstaan toen ik nog docent was in het middelbaar onderwijs. Daar mocht ik de geloofsleer met de jeugd behandelen en daar is dan ook de basis gelegd voor dit werk. Uit alles wat er aan boeken verschijnt, blijkt wel dat er in onze kring helaas maar weinig over de geloofsleer wordt gepubliceerd. Dat komt misschien ook omdat we als predikanten maar weinig gelegenheid hebben om ons met gedegen studiewerk bezig te houden. Ik maak me grote zorgen over de toekomst van onze jongeren. Hoe bewaren we hen bij Schrift en belijdenis? We moeten ook de leer bewaken zoals die wordt overgedragen door middel van de catechismuspreek. Met zorg constateer ik dat om ons heen de belangstelling voor de catechismusprediking afneemt. Onbekendheid met de bijbelse grondslag van de geloofsleer zie ik als één van de oorzaken waarom het evangelische gedachtegoed onze gemeenten binnendringt.

5. **Hebt u al ideeën voor uitgaven in de toekomst, Deo volente?**

Als de tijd het mij toeliet zou ik graag meer willen publiceren over thema's in de geloofsleer, ook vanuit de geschiedenis van de kerk. Dit erfgedoe moet op een toegankelijke manier worden doorgegeven! Onze jongeren vormen de toekomst van onze gemeenten. Het mag onze zorg wel hebben hoe straks uit hen de ambten vervuld zullen worden.

Boekennieuws

“Verboden letters op de muur”, Jan van Reenen; uitg. De Banier, Apeldoorn; ISBN 978 94 6278 1924; 118 pag.; € 9,95.

Verboden letters op de muur

Het verhaal in dit kinderboek speelt zich af in Pakistan, een land waar veel christenen in meer of mindere mate, geloofsvervolging ervaren. Het moslimjongetje Reaz werkt in een werkplaats waar voetballen gemaakt worden. Daar werkt onder meer ook Achmed, een jongeman die een grote haat ten opzichte van christenen heeft. Door zijn sluwe manier van optreden weet hij veel moslimjongens en -mannen op te ruien om wraak te nemen tegen christenen die volgens hem de bron van alle kwaad zijn, omdat ze Allah hebben verlaten en zijn eer geroofd hebben.

Langzamerhand stijgt de beklemming in het boek en voel je hoe het fout lijkt te lopen. Je ervaart de angst van Reaz voor het vreemde geloof van het christenmeisje Salima. Je proeft iets van zijn verwarring als hij ziet dat christenen niet boos worden op hun vervolgers. En ten slotte zijn er de verbijstering en de vragen van Reaz als hij merkt dat zijn oudere broer Ajoeb ook christen is geworden en daar een hoge prijs voor moet betalen. De rode draad in het boek is echter dat de Heere met Zijn kinderen is en hen nabij wil zijn in pijn en verdriet.

Ik weet niet of Jan van Reenen weleens in Pakistan geweest is, maar hij schetst op een voortreffelijke manier een stukje van het leven van alledag in een stadje in Pakistan. De verhaallijn is duidelijk en blijft tot het eind toe spannend. Er wordt veel uitgelegd in het boek, maar het is niet hinderlijk en loopt op een natuurlijke manier door het verhaal heen.

In een kinderboek over vervolgd christenen kan het gevaar aanwezig zijn dat er een zwart-wit beeld wordt geschetst waar bijvoorbeeld alle moslims haatdragend en moordlustig zijn tegenover christenen en waarin alle christenen zo ongeveer heilig zijn. Ik denk dat Van Reenen niet in deze val is getrapt en een

evenwichtig verhaal heeft neergezet. De enige situatie die mogelijk wat verwarring op kan roepen is dat in het begin van het boek het lijkt of er nauwelijks christenen zijn in het stadje waar Reaz woont en dat zelfs Bijbellezen achter gesloten deuren moet gebeuren. Aan het eind van het boek gaat het over een dominee die met zijn kerkleden gaat protesteren voor vrijlating van Ajoeb. Hoe zit dat?

Een kinderboek leent zich niet zozeer voor de nuancering, maar het zou goed zijn om te vertellen dat zelfs in Pakistan lang niet alle christenen vervolgd worden en velen in relatieve vrijheid 's zondags naar de kerk kunnen. Dat maakt het verhaal niet minder spannend, maar doet wel recht aan de werkelijkheid.

Het boek is verschenen in een serie over de Vervolgde Kerk. Ik vind het heel mooi als kinderen op jonge leeftijd al op een positieve manier bij verdrukte christenen betrokken raken. Dit nieuwe deel van Jan van Reenen is hier een zeer waardevolle aanvulling op! Van harte aanbevolen als cadeau voor uw kinderen of kleinkinderen.

Barry van der Schoot,
Gouda

“Met Christus te zijn; gedachten over het sterven”, Richard Baxter; uitg. De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 94 627 82501; 123 blz.; € 12,95.

Met Christus te zijn; gedachten over het sterven

Het is even wennen, maar ook bij de puriteinen is het niet alles goud wat er blinkt. Dat geldt bijvoorbeeld voor Richard Baxter, predikant in de Engelse stad Kidderminster. Hij wordt gezien als een belangrijk vertegenwoordiger van het puritanisme, als een ijverig man die door een groot aantal publicaties veel invloed had op zijn tijdgenoten. Maar niet op alle punten spoorde Baxters visie op theologische vraagstukken met de gereformeerde belijdenis. Hij wenste, kort en bondig samengevat, tegen iedere hoorder te kunnen zeggen dat Christus voor hem gestorven was, als daar ook maar de voorwaarde aan werd verbonden dat het offer van Christus de zondaar alleen ten goede komt als hij door het geloof tot Hem komt.

Eén van Baxters boeken is het nu ook in het Nederlands vertaalde “Met Christus te zijn; gedachten over het sterven”. In de Inleiding op dit boek doet de hersteld hervormde predikant dr. P. de Vries uit de doeken dat Baxter nogal eens overhoop lag met John Owen, onder meer over de reikwijdte van de verzoening en over het leerstuk van de rechtvaardiging van de goddeloze. Ook Koelman

verweerde zich al tegen Baxter: ‘Deze man heeft vele ongezonde stellingen en uitdrukkingen, waarmee zijn geschriften bezaaid zijn’.

Het boek “Met Christus te zijn” schrijft Baxter in de avond van zijn leven, ‘terwijl mijn vleselijke bekleding tot stof vergaat’. Hij weet dat hij zich moet voorbereiden op de eeuwigheid die dichtbij komt, worstelt met twijfels en benauwdheden en beproeft zichzelf grondig op de vraag wie hij nu is voor God. Eerlijk erkent hij zijn gebreken: ‘Heere, stem mijn ziel nu af op Uw lof, opdat de zoete ervaring mij doet verlangen om daar te zijn waar ik het beter zal doen’ (blz. 93).

Op het punt van stervensbegeleiding toont Baxter zich de oprechte pastor, die bewogen is met de kudde die aan zijn zor-

gen is toebetrouwd. Vanaf zijn sterfbed spoort hij aan deze wereld te verlaten, de oude natuur te doden en in een nieuw Godzalig leven te leren wandelen, aler het te laat is. Daar valt geen vinger bij te leggen.

Echter, ook in dit - vooral pastoraal bedoelde boek - struikelt de lezer onophoudelijk over de waarde die Baxter toekent aan de werkzaamheden van de zondaar. Hij zegt: Christus heeft het verlossingswerk gedaan, alle gerechtigheid vervuld en de prijs van onze zaligheid betaald. En vervolgens zegt hij: 'En hier moeten wij ook ons deel doen' (blz. 25). Het wederom geboren worden, gerechtvaardigd worden, wijs gemaakt te worden tot zaligheid,

zijn voor hem 'plichten die beloond zullen worden' (blz. 26). Is het werkeiligheid (die tot niets leidt), of is het heilige werkzaamheid (die leidt tot een aanklevend leven aan de troon der genade)? Baxter is er niet duidelijk in. Hij spreekt goed van God, maar - helaas - te goed van de mens.

J. van 't Hul,
Lieren

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

Te Den Haag-Scheveningen,
ds. H. Hofman te Dordrecht;
Te Barneveld-Zuid,
ds. J.M.D. de Heer te Middelburg-Centrum.

BEDANKT

Voor Berkenwoude,
ds. W. Visscher te Amersfoort;
Voor Doetinchem,
ds. W. Harinck te Moerkapelle;
Voor Naaldwijk, ds. A. Schot te Nunspeet;
Voor Rilland-Bath,
ds. M. Karens te Werkendam;
Voor Rotterdam-IJsselmonde,
ds. G. Hoogerland te Stolwijk;
Voor Nieuwerkerk (Zld),
ds. D. de Wit te Barneveld-Centrum.

broeder en zijn vrouw niet zonder zorgen geweest. Evenwel was het de Heere Die al die jaren krachten schonk. Van Hem geldt: 'de Heere is genadig en rechtvaardig'. Van harte bevelen we evangelist Van den Boogaart en zijn vrouw voor het toekomstige aan de troon van Zijn genade.

Namens EVGG
G. Geijtenbeek, algemeen secretaris

MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2015

* Pag. 116, **gemeente AAGTEKERKE**.

"Vacant" vervangen door: ds. A.P. Baaijens,
Prelaatweg 28, 4363 NE Aagtekerke,
tel. (0118) 581349.

* Pag. 285, **gemeente NIEUWER TER AA**.
Scriba is nu: R.W. den Hertog, Eikenlaan 21,
3481 CM Harmelen, tel. (0348) 442123 of
06 54368985,
e-mail kerk: gergemnta@hetnet.nl

25-JARIG JUBILEUM EVANGELIST H.J. VAN DEN BOOGAART

Op 1 januari 2016 was het 25 jaar geleden dat de heer H.J. van den Boogaart werkzaam was als evangelist binnen de Gereformeerde Gemeenten. In een besloten bijeenkomst op zaterdag 9 januari jl. werd aan dit jubileum aandacht gegeven. Ds. W.J. Karels hield een korte meditatie naar aanleiding van Jozua 4 vers 1-11: twee gedenktekens opgericht. Na hem volgden toespraken van evangelist G. Baan namens de collega's, ouderling A. van Hartingsveldt namens de classicale evangelisatie commissies Dordrecht en de heer G. Geijtenbeek namens het Deputaatschap voor evangelisatie (EVGG). Ook werden verschillende cadeaus overhandigd. Evangelist Van den Boogaart bepaalde de genodigden bij het verleden, het heden en de toekomstverwachting van het evangelisatiewerk. Na deze bijeenkomst was er gelegenheid de jubilaris en zijn vrouw de hand te schudden, waarvan door veel mensen gebruik werd gemaakt. Ook via De Saambinder feliciteren wij evangelist Van den Boogaart hartelijk met dit jubileum. De 25 achterliggende jaren zijn voor onze

“

**VELEN WILLEN ZICH EERST
OPKNAPPEN, AFBOENEN EN
WASSEN OM FATSOENLIJK
VOOR GOD TE VERSCHIJNEN.
MAAR JUUST ZONDAREN
WORDEN GENODIGD!**

JOHN BUNYAN

Berichten

INLOOPCENTRUM 'DE LICHTBOEI' TE BREDA

Vanaf 23 januari 2016 zal het klassicale inloopcentrum 'De Lichtboei' haar deuren op dinsdag- en zaterdagmorgen van 10-12.30 uur openen voor de bewoners van de wijk Boeimeer in Breda. De achterliggende maanden zijn veel vrijwilligers, zowel op zaterdag als op andere dagen, druk bezig geweest om een gedeelte van het (voormalige) kerkgebouw aan de Vriesdongen 1 in Breda, geschikt te maken voor ontvangst van buurtbewoners. Zondag 30 augustus 2015 werd in dit kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente namelijk de laatste kerkdienst gehouden. Sinds september 1970 werden hier elke zondag kerkdiensten gehouden. Vanwege het sterk afgenomen ledenaantal, is de gemeente sinds januari 2014 een afdeling van de gemeente Dordrecht geweest en met ingang van september 2015 opgeheven. De werkgroep Breda vraagt uw/jouw gebed voor het werk dat in deze grote stad opgestart zal worden. Vanuit het nieuwe inloopcentrum, zullen activiteiten worden opgestart door vrijwilligers uit de classis Dordrecht. Vooral nog zal dit bestaan uit 2 dagdelen per week evangelisatiewerk binnen het gebouw en 2 dagdelen evangelisatiewerk d.m.v. het contactleggen van contacten met mensen op straat. Bij voldoende belangstelling zal er vanaf half maart 2016 ook de laagdrempelige oriëntatiecursus 'Leer de Bijbel kennen' van de EVGG worden gegeven.

Informatie over het project is te vinden op de website www.inloopdelichtboei.nl of via info@inloopdelichtboei.nl

“

Vraag: Waarom was het noodzakelijk dat de Middelaar mens zou zijn?

Antwoord: Het was noodzakelijk dat de Middelaar mens zou zijn opdat Hij onze natuur zou verhogen en in onze natuur aan de wet gehoorzaam zou zijn, zou lijden en voorbede zou doen en medelijden zou hebben met onze zwakheden. Hij moest ook mens zijn opdat we de aanneming tot kinderen zouden verkrijgen, vertroosting zouden ontvangen en vrijmoedigheid hebben om toe te gaan tot de troon van genade.

DE GROTE CATECHISMUS
VAN WESTMINSTER

Overgenomen uit 'Gewogen Woorden',
Thera Tanis-Baars/prof.dr. A. Baars, de Banier Uitgeverij

EVANGELISATIEPOST HET KOMPAS TE DEN HAAG

De openingstijden van de inloop zijn op dinsdag, vrijdag en zaterdag van 10.30-15.30 uur; de inloop is gesloten van 12.30-13.30 uur. De inloop is op woensdag en donderdag geopend van 10.30-12.30 uur, soms ook op donderdagmiddag. Nadere informatie: www.inloophuishetkompas.nl; u kunt ons ook bellen 070- 2050008 en e-mailen: denhaag@bijbelcentrum.nl Van harte bent u welkom op de Apeldoornse laan 228, 2573 LV Den Haag.

ORGEL- EN PSALMZANGAVOND TE DEN HELDER

Orgel- en psalmzangavond op vrijdag 22 januari, aanvang: 19.00 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente van Den Helder, Reigerstraat 86. Begeleiding samenzang: Dick Sanderman uit Rijssen. Opening/sluiting en meditatie: ouderling A. de Vreugd.

ZANGAVONDEN

Barneveld

Psalmzangavond op zaterdag 30 januari, aanvang: 19.00 uur, t.g.v. 90-jarig jubileum van psalmzangvereniging Ethan, in de Rehobothkerk van de Geref. Gemeente te Barneveld-Centrum, m.m.v. van diverse koren. Opening, meditatie en sluiting door ds. D. de Wit.

Yerseke

Zangavond Watersnoodherdenking op zaterdag 30 januari, aanvang 19.30 uur, in de Ned. Herv. Kerk te Yerseke, m.m.v. jeugdchoor David, organist Jacco Goud, mannenkoor Ethan en organist Pieter Heykoop. Leiding: ds. C. van Krimpen. Toespraak door burgemeester J. Huisman. Collecte t.b.v. nieuwe rolstoelbus De Beukelaar.

VERKOPING TE BRAKEL

Verkoop door de vrouwenvereniging Uno

Animo te Brakel op zaterdag 30 januari, van 10.00-14.00 uur, in de vergaderzaal van de Vluchtheuvelkerk, Flegelstraat 9, aldaar. De opbrengst is t.b.v. kerk en zending.

LEZING DOOR DOCENTE VERENIGING 'EEN HANDREIKING'

Lezing op donderdag 18 februari, aanvang 19.45 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Veenendaal, Vijftien Morgen 51, door mw. drs. H.G. Rebel, docente aan de Hogeschool Amsterdam voor de vakken psychopathologie en ethiek, voor de vereniging 'Een handreiking'.

Het thema is 'Mijn naaste heeft suïcidale gedachten, hoe ga ik daar (vanuit Bijbels perspectief) mee om?'. Familieleden en naasten van psychisch zieken zijn van harte welkom! Collecte t.b.v. bestrijding onkosten. Meer informatie via www.eenhandreiking.nl, tel. 030-6920612 of via w.ebbers@hetnet.nl

Kerkdiensten

ZONDAG 24 JANUARI 2016

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. A.P. Baaijens; Aalst 14.30 uur ds. M.J. van Gelder; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. J.J. Tanis; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam 16.30 uur ds. H.A. van Zetten; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Arnhem 19.00 uur ds. B. Labee; Barendrecht 10.00 en 16.00 uur ds. A.T. Huijser; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J.W. Verweij; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. F. Mulder; Berkenwoude 15.00 uur ds. W.J. Karels; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Rijswijk; Borssele 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 19.15 uur ds. L. Blok; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 16.30 uur ds. J. Driessen; Den Helder 17.00 uur ds. G. Heijkamp; Deventer 10.00 en 18.00 uur stud. J.B. Huisman; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. J.S. van der Net; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. H. Hofman; Ede 9.30 en 15.30 uur ds. J. Schipper; Eindhoven 18.30 uur stud. E.J. Boudewijn; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur (H.D.) ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 09.30 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. A. Schreuder; Enter 18.30 uur ds. J. IJsselstein; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 18.30 uur ds. A.T. Huijser; 's-Gravenhage 19.30 uur ds. M. Joosse; 's-Gravenpolder 18.00 uur stud. M.H. Schot; 's-Gravenzande 15.30 uur ds. W. Harinck; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. M. Joosse; Hilversum 16.00 uur ds. G. van Manen; Hoedekenskerke 10.00 uur ds. A.J. Gunst en 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Hoofddorp 9.30 en 16.00 uur stud. W. Mouw; Hoogeveen 19.00 uur ds. A. Schot; Hoogvliet 19.15 uur ds. H. Hofman; Houten 10.00 en 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. J. IJsselstein; Kamperland 10.00 uur ds. S.W. Janse en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Kapelle-Biezelinge 14.30 uur ds. C. Sonneveld; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. G. Beens; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kortgene 14.30 uur ds. S.W. Janse; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg;

Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Bredeweg; Leiderdorp 10.00 uur ds. H. Paul en 15.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Lelystad 17.00 uur ds. D.W. Tuinier; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Marknesse 14.30 uur ds. D.W. Tuinier; Meeuwen 15.00 uur ds. P. Mulder; Meliskerke 9.30 uur ds. C. Harinck; Melissant 15.00 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Mijdrecht 10.00 uur ds. H.A. van Zetten; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Nieuw-Beijerland 9.30 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 18.30 uur ds. G. Beens; Nieuwerkerk 15.00 uur ds. K. Boeder; Nieuwe-Tonge 10.00 uur ds. M. Golverdingen; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Nisse 14.30 uur ds. A.J. de Waard; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 18.30 uur ds. G.J. Baan; Opheusden (in Ger. Gem. in Ned.) 12.00 en 19.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Oud-Beijerland 18.30 uur stud. M.T. Al-Chalabi; Poederloijen 14.30 uur ds. E. Bakker; Poortugaal 9.30 uur ds. C. Neele en 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Puttershoek 17.00 uur ds. M. Golverdingen; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikerveer 9.30 uur ds. J. Mijnders en 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 14.00 uur ds. G.J. Baan; Rotterdam-Alexanderpolder 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. W. Silfhout; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. G. Pater; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur ds. J. Driessen en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Scherpenisse 14.30 uur ds. J. van Belzen; Scheveningen 15.30 uur ds. J. van Rijswijk; Sint Annaland 18.00 uur ds. C. Harinck; Sint Philipsland 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Soest 15.00 uur ds. P. Melis; Spijkenisse 19.00 uur ds. H. Brons; Sprang-Capelle 9.30 en 15.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 uur ds. D.W. Tuinier en 14.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Utrecht 10.00 en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur

ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. G.J. Baan; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 9.30 en 14.00 en 18.30 uur ds. D. de Wit; Westzaan 19.00 uur ds. H.A. van Zetten; Wierden 15.00 uur stud. J.B. Huisman; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 9.30 en 14.00 uur stud. M.H. Schot en 18.00 uur ds. S.W. Janse; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 9.30 uur ds. M.J. van Gelder en 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. J.B. Zippro.

DINSDAG 26 JANUARI 2016

Middelharnis 19.30 uur (afscheidsdienst) ds. S. Maljaars; Poederloijen 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Uddel 19.30 uur ds. C. van Krimpen.

WOENSDAG 27 JANUARI 2016

Barneveld-Centrum 19.30 uur (H.D.) ds. D. de Wit; Beekbergen 19.30 uur ds. H. Hofman; Berkenwoude 19.30 uur ds. W. Silfhout; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 19.45 uur ds. G. Beens; Hoofddorp 19.45 uur ds. J.S. van der Net; Hoogeveen 19.30 uur ds. J. van Laar; Leerdam 19.30 uur ds. J.

“

**HOVEEL VADERS EN
MOEDERS DENKEN
ERAAN DAT ZIJ DOOR HUN
VERKEERDE VOORBEELD
HUN KINDEREN OP DE
WEG NAAR HET VERDERF
BRENGEN?**

JOHN BUNYAN

Schipper; Leiderdorp 19.30 uur ds. M. Karens;
Meeuwen 19.30 uur ds. F. Mulder; Mijdrecht
19.30 uur (voor de zending) ds. G.W.S. Mul-
der; Oosterland 19.30 uur ds. J. van Belzen;
Poortugaal 19.30 uur stud. M.T. Al-Chalabi;
Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. A. Schreuder;
Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds.
J.W. Verweij; Spijkenisse 19.45 uur ds. J. van
Rijswijk; Stolwijk 19.30 uur ds. G. Hoogerland;
Westzaan 19.30 uur ds. M. Mondria; Zeist
19.30 uur ds. J.J. van Eckeveld.

DONDERDAG 28 JANUARI 2016

Brakel 19.30 uur ds. C. Vogelaar; Capelle a/d

IJssel-West 19.45 uur ds. M. Mondria; Den
Helder 19.30 uur ds. A. Verschuure; Drachten
19.30 uur (H.D.) ds. A. Schot; Genemuiden
19.30 uur ds. C. Hogchem; Kampen 19.30 uur
ds. J. IJsselstein; Naaldwijk 19.45 uur ds. W.
Silfhout; Oud-Beijerland 19.30 uur ds. J. van
Rijswijk; Ouddorp 19.30 uur ds. G.J.N. Moens;
Oude-Tonge 19.30 uur ds. C. Sonneveld;
Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. J. van
Belzen; Scherpenisse 19.30 uur ds. A.T. Huijser;
Sint Annaland 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer;
Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. P. Mulder;
Zwijndrecht 19.30 uur ds. C. van Ruitenburg;
Zwolle 19.30 uur ds. G. Pater.

VRIJDAG 29 JANUARI 2016

Scherpenisse 14.00 uur (huw.bev.) ds. E. Bakker.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 24 JANUARI 2016

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00
uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesse-
laan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Dru-
nen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en
16.00 uur evang. S. de Visser; Merkssem (Jaak
de Boeckstraat 21-23, Merkssem) 10.00 en
17.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offen-
bachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J.
van den Boogaart.

Advertenties

In plaats van kaarten

Daar het niet mogelijk is u persoonlijk te bedanken voor de zeer vele bliken van medeleven en belangstelling bij de ziekte en na het overlijden van mijn geliefde vrouw, onze lieve moeder en oma

Jannetje Harinck-Snoep

zeggen wij u oprecht dank.

Het is ons tot troost dat ze haar wens heeft verkregen en nu bij de Heere is.

C. Harinck
Kinderen, kleinkinderen en
achterkleinkinderen.

Kapelle, januari 2016

HUDSON TAYLOR
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Wie geeft Li Ping een Bijbel?

De kerk in China groeit. De Hudson Taylor Stichting ondersteunt met:

- Onderwijs
- Lectuur
- Toerusting
- Diaconaat

www.hudson-taylor.nl

Help mee. Steun ons!
NL56 RABO 0347 3760 29

Huisvesting en verzorging gevraagd voor dochter met burn-out en ziekte van Lyme. **Regio Barneveld/Ede.**
Tel. 0342-415220.

Vakantie op de Veluwe alvast boeken? Mooi chalet in Uddel. 8 pers. Van alle gemakken voorzien. Info:
www.chalet-uddel.nl / 06-22786192

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

T.H. wk 30 **part. vrijst. koele kindvr. won.** in Riv.gebied. Veel fietsroutes & uittips. Dichtbij GG. Tel. 0418-671270.

ZWITSERL. hele jaar T.H. 2. vak.won. in Aechi bij Reichenb. Bern. Oberl. 1 voor 2-3. pers. + baby en 1 voor 2-12 pers., v.a.g.v. Voor inl. 0548-514584 of zie **WWW.WEBKLIK.nl/LUGINBUHL**

Zeeland: welkom op onze gezellige boerderijcamping Bruinisse.
7-pers. SAFARITENT / stacaravans. Veel mogelijkh. voor kinderen, wif. Boek nu in jan. met 10% korting. Ook stalling! Tel. 0111 - 48 25 23
www.dewelblok.nl

Te huur op CAMPING DE BEUKENHOF te Tiendeveen:
Stacaravans en chalets 4 en 7 pers.
Vanaf €395 all-in. Ook nog volop kampeerplaatsen vrij. Boek nu!
Tevens gevraagd meisjes vanaf 18jr die recreatiewerk willen doen op de camping (geen betaalde baan).
www.campingdebeukenhof.com
Tel. 0528-331246.

Winst uit Verlies
Jongeren

JONGERENWEEKEND 2016
Ben jij zelf of in jullie gezin geconfronteerd met kanker? Deel je ervaring met andere jongeren!
DV 29 op 30 januari 2016
Meer Info & Opgave:
Winstuitverlies.nl/Jongeren

Psalmzangavond met Bovenstem
D.V. zaterdag 13 februari 2016
Gereformeerde Gemeente Gouda
(Nieuwe Gouwe Oost Zijde)
Orgel: Peter Wildeman
Algehele Leiding: Ds. J.W. Verweij
Collecte t.b.v. St. Hudson Taylor
Entree: vrij
Jong en oud: hartelijk welkom!

Begeleiding (en zorg) aan huis?
 ZZP-er (v), 21 jr., biedt zich aan.
 Flexibel-breed inzetbaar-5 jr. ervaring
 in versch. doelgroepen. V'daal/
 Ede/B'veld e.o. Tel. 06-31179015.

Te huur: nette caravan op camping
Schoolzicht in Aagtekerke.
 Voor beschikbaarheid en mogelijk-
 heden bel 0113-269290 of
 e-mail: jan.faasse153@gmail.com

7e BETUWSE MANNENZANG
D.V. 5 februari 2016
Niet-ritmische psalmzang
www.betuwsemannenzang.webklik.nl

TE HUUR:
ruime gezinswoning aan de rand van
WERKENDAM, 7 slaapkamers.
 Voor informatie bel 06-51593227

VAKANTIE in de BETUWE
 Rust, ruimte en gezelligheid op
 camping DE VIJVERHOF in
 OMMEREN. Kindvr., div. act.
 Huurcaravan 4 pers. en 3 pers.
 Zaalverhuur voor fam. en zakel.,
 max. 70 pers. Tevens pabo-ers en
 o.a.ers gevraagd voor recreatie in de
 zomervak. Tel. 0344-601973 of
 www.campingdevijverhof.nl

Psychosociale Hulp H.I.Ambacht
www.jeugdpraktijkambacht.nl
 06 - 34 28 32 83

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

 E.Treur
 Kroostweg 22
 3704 ED Zeist
 Telefoon 030 - 6924258
 Mobiel: 06 - 57315689
 www.begrafenisonderningtreur.nl
 info@begrafenisonderningtreur.nl

Begrafenisonderning Treur

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Begrafenisonderning *De Jongh*
 H. de Jongh - D.D.E. Melieste - M.K. Lighthart - A.J. van Lieburg

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van alleen begrafenissen

Wij zijn dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

Hardinxveld-Giessendam **0184 - 611154**
 Waardenburg **0418 - 652039**
 Werkendam **0183 - 701017**
 Papendrecht **078 - 6412740**
 Nieuw-Lekkerland **0184 - 683838**

Begrafenisverzorging Schulte-Versteeg uit Papendrecht en A.G. Boer uit Nieuw-Lekkerland zijn door ons overgenomen.

www.begrafenisonderningdejongh.nl

Jonge vrouw van 21 wil u graag de helpende hand bieden in de huishouding. Ik heb ervaring zowel in gezinnen als bij oudere mensen. Ik ben alle dagdelen nog beschikbaar. Tel: 0318-487428 / 06-51314377.

Annette van Maaren (Msc.)
 Reformatorisch Psycholoog

 Haastrecht Oudewater
 Montfoort Gouda
 0348-558000 of 06-42504158
 www.phhaastrecht.nl
 Psychologische Hulpverlening

 Agathos

- Nette **hulp** bij het **huishouden** voor vader?
- Beter omgaan met uw zoon met **autisme**?
- Weer een **gezellige gezinsmaaltijd**?
- Hulp bij het **douchen** voor uw moeder door een bekwame verzorgende?
- **Mantelzorg**ondersteuning?

Agathos is een reformatorische organisatie en biedt zorg en hulp aan iedereen die dat nodig heeft.

(010) 26 40 777
www.agathos-thuiszorg.nl

Agathos is onderdeel van Lelie zorggroep (leliezorggroep.nl).

Voordelig met het hele gezin in eigen sfeer naar zon, water en bergen? Vanaf € 495,- all-in per week staat uw **stacaravan in Oostenrijk** klaar. Nederlandstalige kerkdiensten en animatieteam voor jong en oud. Info: www.es-vakanties.nl of bel: 055 3030083.

 't Boekenhoekje
Het adres voor verantwoorde lectuur

Leesboeken	Theologische werken	Cadeau-artikelen
Kinderboeken	Verklaringen van	CD's
Bijbels	Bijbel, Catechismus e.a.	Muziekcassettes
(Statenvertaling)	Levensbeschrijvingen	Bladmuziek
Psalmboeken	Diverse wenskaarten	Kom gerust eens snuffelen in onze gezellige winkel

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 9.00 u. tot 16.00 u. zaterdag van 9.00 u. tot 13.00 u.
Goudenregenstraat 24 - 2906 CM Capelle a/d IJssel - tel. (010) 442 22 12 - privé (010) 451 28 82

Leergang Evangelisatie

De CGO biedt een inhoudsvolle cursus aan: de leergang Evangelisatie

Deze cursus wordt in samenwerking met het Deputaatschap Evangelisatie georganiseerd.

- U wilt graag iets doorgeven van de Bijbelse boodschap? Maar hoe doe je dat? Hoe leg je contacten met andersdenkenden of met moslims?
- Is het dan ook belangrijk om iets te weten over een bijbels-gereformeerde visie op evangelisatie?

Tijdens zeven lesavonden komen deze thema's aan de orde. Deskundige docenten behandelen interessante en leerzame onderwerpen!

Betrokken bij evangelisatiewerk? Doe mee!

De cursus wordt op zeven donderdagavonden gehouden in Gouda. **Start: 18 februari.**

Voorlichting en aanmelding

Voor het lesprogramma en aanmelding kunt u terecht op de CGO-website **www.cgo.nu**
 Informatie bij de directeur: jh.mauritz@cgo.nl

CGO
 CURSUS GODSDIENSTONDERWIJS

Cedrah Wonen, zorg en diensten vanuit een reformatorische levensovertuiging

Liefdevolle ouderenzorg volgens Bijbelse normen en waarden

Ontdek wie wij zijn op cedrah.nl.

Cedrah biedt wonen, zorg en diensten aan ouderen die bewust kiezen voor een organisatie met een reformatorisch identiteitsprofiel. Cedrah gaat uit van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland en Zuid-Holland en de Christelijke Gereformeerde Kerken in Rotterdam en omgeving.

Meer informatie? Bel naar 0118 67 66 00, mail naar zip-info@cedrah.nl of ga naar cedrah.nl.

Cedrah
Wonen · Zorg · Diensten

anitadekker
coaching

www.anitadekkercoaching.nl
Woerden • T 0621 830 137

stilstaan bij
persoonlijke ontwikkeling

Voor Verantwoorde Boeken!

www.derooboeken.nl

078-6124081

 Rehobothschool
Kootwijkerbroek

Herhaalde oproep

Wordt u onze nieuwe **talentvolle directeur-bestuurder?**

Ruimte voor ontwikkeling. Vanuit de Bijbelse opdracht. Dat geldt zowel voor u als directeur-bestuurder, het enthousiaste team én voor de kinderen. Op de Rehobothschool wordt rekening gehouden met ieders kwaliteiten en er is ruimte voor ontwikkeling.

Bent u de gedreven directeur-bestuurder die samen met de school hier actief aan wilt werken? Bekijk dan de volledige profielschets op www.compaengroep.nl.

Voor meer informatie neemt u contact op met dhr. G. Doosje van Compaen Groep, geertdoosje@compaengroep.nl of 06-55825746.

Lopende sollicitaties
blijven gehandhaafd.
Sluitingsdatum: 30 januari 2016

 Compaen
GROEP

De Rehobothschool te Kootwijkerbroek is een basisschool op reformatorische grondslag. Binnen de school wordt op grond van Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid de ruimte voor ontwikkeling geboden aan onze **circa 600 leerlingen**.

Schoonbeekhof 53
3774 DA Kootwijkerbroek
www.rehobothsch.nl

HUIB RUIJGROK
ERFRECHT & NALATENSCHAPPEN

Juridisch advies en administratieve en praktische hulp bij:

- nalatenschappen
- testamenten
- erfbelasting
- bewind en executele

Burg. Houtkoperweg 7 4033 BJ Lienden
T 0344 745 104 M 06 19452290
info@huibruijgrok.nl www.huibruijgrok.nl

Boekhandel

De ZONNEBLOEM

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355

www.boekhandeldezonnebloem.nl

HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

 WARRING
KLEDING

Passend gekleed

Als ambtsdrager wilt u graag goed en passend gekleed zijn. Warring kleding, met een ruime collectie kostuums, overhemden en stropdassen helpt u graag bij het maken van uw keuze. Kleine aanpassingen zijn geen probleem en worden door onze coupeuses snel uitgevoerd.

Openingstijden

Dinsdag - zaterdag van 9.30 - 17.30 uur
Vrijdag koopavond

Burg. Lodderstraat 52, Opeusden, T 0488 - 44 20 00
Bruinehorst 23, Ederveen, T 0318 - 57 81 10

2-DAAGSE SAMENZANGREIS

vertrekgarantie

VR. 6 EN ZAT. 7 MEI (na Hemelvaartsdag)

Ds. C. van Krimpen | organist Pieter Heykoop
bezoek aan twee indrukwekkende Belgische waterbouwwerken -
Amerikaans oorlogskerkhof Margraten - Valkenburg -
op zaterdag Samenzangavond in prachtige kerk met
monumentaal orgel - uitgebreid dinerbuffet in 4*
van der Valk hotel Maastricht

voor alle reizen geldt: Deo Volente

Margrietstraat 30, 4401 EZ Yerseke | Tel. 0113-573681
Mob. 06-22296733 | info@burgtours.nl | www.burgtours.nl

busexcursiereizen

vaarvakanties

vlieguren

samenzangreizen

themareizen

fietsvakanties

Te huur in Otterlo, omg. Ede/
Barneveld, medio april: **mooie zelfst.**
woonruimte voor 1 (werkend) persoon.
Tel. 0318-591904.

begrafenisverzorging Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda,
Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begravenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

P.N. den Hollander
T. den Hollander
Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Reformatorische Psychologenpraktijk Nederland

Reformatorische Psychologenpraktijk Nederland biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding en psychologisch onderzoek aan volwassenen, jongeren en kinderen met psychosociale en psychologische vragen en problemen.

VANAF 1-1-2016 EEN NIEUW ADRES!

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasterdam
078 - 69 32 808 of info@rpnerland.nl
Bezoek onze website voor meer informatie, de tarieven en aanmelding.
www.rpnerland.nl

Identiteitsbewust • Persoonlijk • Vertrouwelijk • Doelgericht

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus Eminent
Domus Monarke
Cantilena enz.

Ruime ervaring
in zaal- en
kerkorgels

NIEUWERKERK A/D IJSSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

Krabbedijkje
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

www.stolkorgels.nl

Kraamzorg

“Die eerste kraamdagen
vergeet ik nooit meer”

Kraamzorg door medewerkers met
een reformatorische identiteit, dat is
een vertrouwd idee. Meer informatie?
www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **huishoudelijke
hulp en verpleging & verzorging**

Colofon

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur:
ds. G.J. van Aalst

Redacteurs:
ds. B. Labee, ds. C. Neele

Bijdragen van medewerkers
ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 115a, 3904 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E gjvanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie
ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Meditaties
ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
T 010-501707
E c.neele@kliksafe.nl

**Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk)
en berichten**
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsen 131
2985 SC Ridderkerk
T 0180-420865, F 0180-423583
E jj.verhage@kliksafe.nl
Aanlevertijd: Uiterlijk woensdag 17.00 uur
vóór de datum van verschijning van De
Saambinder in de daarop volgende week.

**Opgaven kerkdiensten
en beroepingswerk**
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900, F 0348-483599
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij,
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam
T 078-6912899, F 078-6919536
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk
donderdag vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,15 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
F 0348-483599
E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v.
De Saambinder-abonnementen te
Woerden.

**Abonnementsprijzen
(bij vooruitbetaling):**
voor Nederland: € 13,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 26,- per jaar + extra portokosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres Noord-Amerika
Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
E purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Is het gepast om 'mee te schrijven' in de kerk?

Als moeder van enkele jonge kinderen schrijf ik in een klein notitieblokje het thema, de punten en enkele regels per punt. Aan de ene kant vind ik het fijn omdat ik op deze manier veel beter de preek kan blijven volgen, maar toch voel ik me weleens zitten met schrijfblokje en pen. Is het wel gepast?

Gisbertus Voetius

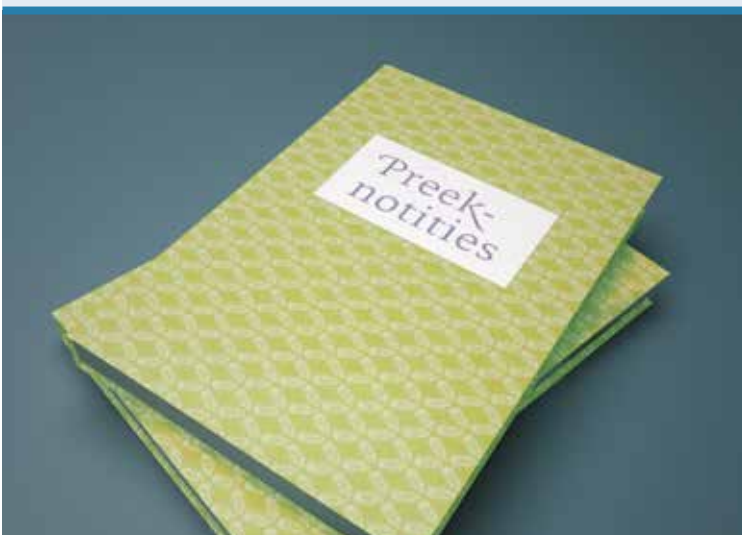
In de tijd van ds. Voetius (1589-1676) speelde deze vraag ook al. In zijn boek 'De praktijk der Godzaligheid' geeft hij aan dat het antwoord vanzelfsprekend is. Zo vanzelfsprekend, dat hij voor verstandige en nuchtere mensen alléén de vraag al - of het geoorloofd is te schrijven tijdens de dienst - een dwaze vraag noemt. Graag laten we deze predikant aan het woord: 'Het is toch niemand verboden, om wat gezien, gehoord of waargenomen is, op te schrijven? Schrijven is een bijzondere gave van God en mag zeker gebruikt worden voor zaken van heilige en Godzalige aard'. Ook toen was er al commentaar op deze gewoonte. We laten nogmaals Voetius horen: 'Mocht iemand dit geschrijf maar overdreven vinden en typisch iets van die preciezen (zoals die heden ten tonele gevoerd worden door bepaalde lieden die met die uit de lucht gegrepen kunstterm willen aangeven dat het om een bijzonder mensensoort gaat), dan zou ik hem willen adviseren zijn aandacht eens te richten op de oude kerk. Niets kwam daar zo vaak voor als het opschrijven van teksten (...) en zo is Augustinus' schitterende onderricht en de liefelijke geur van Christus door geheel Afrika verspreid en bekend geworden'.

Prijzenswaardige gewoonte

Voetius spoort ouders aan om de kinderen - die al schrijven kunnen - te laten schrijven. 'Kinderen raken op deze manier eraan gewend om aandachtig naar preken te luisteren en zich die in te prenten; bovendien worden zij zo ervan weerhouden om te gaan spelen, te kletsen, zinloos rond te kijken en de gedachten af te laten dwalen. Wat voor kinderen en jongeren geldt, lijkt ook voor ouderen goed te zijn. Ieder die zichzelf wat leerde kennen, weet dat er zo weinig nodig is om afgeleid te worden. Om de preek te onthouden is het een verantwoorde mogelijkheid om tijdens de dienst of na afloop, wat aantekeningen te maken. Het hoeft niet zo uitvoerig als Maria Boter dat deed. Zij schreef de preken uit van ds. Smytegelt. Dankzij haar ijver mogen wij nog zoveel complete preken van deze predikant bezitten. Eva Corenwiijk is ook zo'n voorbeeld. Als vijftienjarig meisje schreef zij tijdens de catechisatielessen van ds. Fraanje alles nauwkeurig op. Later werden haar pennenvruchten in boekvorm uitgegeven. Graag zouden we het oude gebruik om te schrijven onder het ambtelijke onderwijs, daarom willen navolgen. Met het verlangen van Voetius dat kinderen, jongeren en ouderen gewend raken om met aandacht en eerbied te luisteren naar Gods Woord. De boodschap van zonde en genade is het zo waard. De Heere wil immers *middellijk* werken? Daarom schrijft ds. G.H. Kersten terecht in zijn voorwoord bij de catechismusverklaring: '...temeer waar sommige hoorders de prijzenswaardige gewoonte hebben aantekeningen te maken over de predicatie.'

Gods Geest

Tenslotte onderstrepen we graag een stukje van het gebed uit het formulier om een predikant te bevestigen: 'Wil ook aan dit volk en deze gemeente Uw genade verlenen, dat zij zich behoorlijk gedragen jegens deze hun herder, hem erkennende als van U gezonden, zijn leer aannemende met alle eerbied, en aan zijn vermaning zich onderwerpende; teneinde zij, door zijn woord in Christus gelovende, des eeuwigen levens deelachtig mogen worden. Dat bewerkte de Heere, door Zijn Geest.'

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van 'De Saambinder' kun jij/kunt u mailen naar b.labee@klikSAFE.nl of opsturen naar Kerkewijk 115a, 3904 JA VEENENDAAL. Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor al onze lezers, volgt publicatie in een nummer van 'De Saambinder'.

Graag wel wat geduld, er liggen inmiddels ruim zestig (!) vragen te wachten.